

FSS MU – HEN555 Sociologie venkova
podzim 2019
Miloš Delín (vyuč.)

Obsah

Úvodní hodina – představení struktury kurzu a způsobu hodnocení
Venkov jako sociologický pojem (vývoj přístupů ke zkoumání venkova, definice venkova)
Proměny venkova (kulturní ekonomika, komodifikace, turismus)
Venkov a zemědělství, venkov a krajina
Venkov jako politikum
Výzkumná pracoviště, metody a techniky výzkumu
Venkov jako místo k životu a způsob života, venkov jako „problém“

Data setkání

16. 9., **23. 9.**, 30. 9., 7. 10., **14. 10.**, 21. 10., **4. 11.**, 11. 11., **18. 11.**, 25. 11., **2. 12.**, 9. 12.
(tučně jsou zvýrazněna data odevzdávání „position papers“)

Anotace

Cílem kurzu je představení venkova jako specifického materiálního a mentálního prostoru optikou sociologické teorie a výzkumu. Pozornost je věnována vývoji sociologických koncepcí, definicím venkova a jejich problematice, proměnám venkova ve 20. a na začátku 21. století. Věnovat se budeme také vývoji zemědělství a pojetí krajiny. Samostatná část bude zaměřena na venkov jako politikum, budou představeny nejvýznamnější světové a české akademické instituce spjaté s výzkumem venkova. Představeny budou základní metody a techniky, které se při výzkumu venkova a venkovských oblastí používají. Všimnout si budeme také současného českého venkova optikou každodenního bytí, zapojení do občanských a zájmových sdružení a problémů, které jsou se současným venkovem spjaty. Diskuse v rámci seminárních částí jednotlivých hodin bude probíhat nad povinnými texty („[position papers](#)“) a tematicky vybranými filmy (dokumentární, hrané, propagační).

Výukové metody

Výukové metody zahrnují přednášky, diskuse a individuální práci studentů.
Výběr a zapisování na „prezentace“ – brief summary na <https://goo.gl/TV1yh8>.

Metody hodnocení

aktivní účast v hodinách, průběžné vypracování „position papers“, prezentace jednoho „brief summary“, závěrečná esej

Kontakt

Miloš Delín
helemese@mail.muni.cz
konzultační hodiny po domluvě

Literatura a filmy:

Mills, Charles Wright. 2008. *Sociologická imaginace*. Praha: SLON. Především kapitola 1 Příslib s. 7-30.
<https://ulozto.cz/!jjXVPSQM/mills-sociologicka-imaginace-cele-pdf>

Venkov jako sociologický pojem

Povinná: *position papers na 23. 9. 2018*

1. Cloke, Paul. 2006. Conceptualizing Rurality. Pp. 18-28. In Cloke, Paul, Terry Marsden and Patrick Mooney (eds.). *Handbook of Rural Studies*. Sage Publications. ISBN 978-0-7619-7332-4.
2. Majerová, Věra. 2014. Sociologie venkova. Pp. 42-63. In Šubrt, Jiří. *Soudobá sociologie VI – Oblasti a specializace*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2558-4.
3. Eisenstadt, Shmuel Noah, Bernhard Giesen. 2003. Konstrukce kolektivní identity. Pp. 361-374. In Hroch, Miroslav (ed.). *Pohledy na národ a nacionalismus*. Praha: SLON. ISBN 80-86429-20-2.
4. Tovey, Hilary. 1998. Jaký je vztah mezi rodinou a ruralitou? *Biograf* 15-16.

Doporučená:

- Perlín, Radim, Silvie Kučerová a Zdeněk Kučera. 2010. Typologie venkovského prostoru. *Geografie* 115(2): 161-187.
- Tauber, Jiří. 1968. Příspěvek k historii československé sociologie venkova. *Sociologický časopis* 4(3): 372-385.
- Delín, Miloslav. 2014. Venkov jako sociologický pojem. Pp. 11-35. In Pospěch a kol. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. Brno: CDK. ISBN 978-80-7325-353-0.

Film:

- a) Somerrová, Olga. 2010. *Ztracená duše národa: Ztráta tradice*.
<https://www.youtube.com/watch?v=w1uVJ0Dp-6g>
- b) Kachyňa Karel. 1992. *Kráva*. <https://www.youtube.com/watch?v=IVm5jkKa1fw>

Proměny venkova

Povinná: *position papers na 14. 10. 2018*

5. Kneafsey, Moya. 2001. Rural Cultural Economy. *Annals of Tourism Research*. 28(3): 762-783.
6. Ray, Christopher. 1998. Culture, Intellectual Property and Territorial Rural Development. *Sociologia Ruralis*. 38(1): 3-20.
7. Cohen, Erik. 1984. The Sociology of Tourism: Approaches, Issues and Findings. *Annals of Tourism Research*. 37(4): 515-533.

Doporučená:

- Gajdoš, Petr. 2015. *Ako sa mení vidiek na Slovensku*. Bratislava: Sociologický ústav SAV.
- Greenwood, Davydd J. 1977. Culture by Pound: An Anthropological Perspective on Tourism as Cultural Commoditization. Pp. 129-138. In Smith, Valene L. *Hosts and Guests: The Anthropology of Tourism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Kučera, Zdeněk, Silvie Kučerová a Pavel Chromý. 2008. Landscape Heritage Between Area Preservation and Area Development? The Case of Czechia. *Geographica Polonica*. 81(2):5-23.
- King, David A, William P. Stewart. 1996. Ecotourism and Commodification: Protecting People and Places. *Biodiversity and Conservation*. 5(3): 293-305.

Film:

- c) Ford, John. 1940. *Hrozny hněvu*. <https://ulozto.cz/!Zqsars6RxOdu/the-grapes-of-wrath-1940-720p-bluray-x264-amiable-mkv>

Venkov a zemědělství, venkov a krajina

Povinná: *position papers na 28. 10. 2018*

8. Pospěch a kol. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. Brno: CDK. ISBN 978-80-7325-353-0. Kapitola 3 Vývoj českého venkova před rokem 1989 a po něm. Pp. 37-60.
9. Lošťák, Michal. 2004. Proměny soudobého zemědělství. Lokální a nelokální v podobě českého zemědělství a v proměnách jeho podniků. Pp. 177-199. In Kandert, Josef (ed.). *Jihomoravský venkov po socialismu. Filipovsko na konci devadesátých let 20. století*. Praha: MatfyzPress.

10. Librová, Hana. 1988. Symbol vlasti. Pp. 93-118. In Librová, Hana. *Láska ke krajině?* Brno: Blok.
11. Míchal, Igor. 2001. Kulturně historická východiska postojů ke krajině: Divočina-obdělaná země-město. Pp. 13-25. In *Tvář naší země – krajina domova. Sborník příspěvků ke konferenci Tvář naší země*. Praha: Průhonice.

Doporučená:

- Bauman, Zygmunt. 1996. Příroda a kultura. Pp. 137-153. In Bauman, Zygmunt. *Myslet sociologicky*. Praha: SLON.
- Cílek, Václav. Paměťové struktury krajiny a památné kmeny. Pp. 69-73. In Kolektiv autorů. *Kulturní krajina (aneb proč ji chránit?): Téma pro 21. století*. Praha: MŽP.
- Librová, Hana. 2001. Kulturní krajina potřebuje náš smír s divočinou. Pp. 129-133. In *Tvář naší země- krajina domova. Sborník příspěvků na konferenci Tvář naší země*. Praha.
- Löw, Jiří, Igor Míchal. 2003. Ke konstituování estetiky krajiny. Pp. 74-113. In Löw, Jiří, Igor Míchal. *Krajinný ráz*. Kostelec nad Černými lesy: Lesnické práce.
- Kolajová, Kristýna L. (ed.). 2012. *Vnímání krajiny: Sborník z konference Krajina jako duchovní dědictví*. Obec širšího společenství českých unitářů.

Film:

- d) Jasný, Vojtěch. 1968. *Všichni dobří rodáci*. <https://ulozto.cz!/WkXjPFjJ/vsichni-dobri-rodaci-mp4>
- e) Sequens, Jiří. 1951. *Cesta ke štěstí*. <https://ulozto.cz!/Kv3fKwiAi/cesta-ke-stesti-way-leading-to-happiness-1951-cz-avi>

Venkov jako politikum, výzkumná pracoviště, metody a techniky výzkumu

Povinná: position papers na 11. 11. 2018

12. Med, Jaroslav. 2005. Hledání nového vztahu k zemi. Ideové kořeny ruralismu. *Dějiny a současnost*. 27(8): 23-25.
13. Bell, Michael, Sarah E. Loyd, Christine Vatovec. 2007. Activating the Countryside: Rural Power, the Power of the Rural and the Making of Rural Politics. *Sociologia Ruralis*. 50(3): 205-224.
14. Shucksmith, Mark. 2010. Disintegrated Rural Development? Neo-endogenous Rural Development, Planning and Place-Shaping in Diffuse Power Contexts. *Sociologia Ruralis*. 50(1): 1-14.
15. Vlčková, Lucie. 2008. Dokonalí venkované v rajské zemi. Idyla obrazu v rajské zemi. *Dějiny a současnost – kulturně historická revue*. 30(6): 37-40.

Doporučená:

- Zabłocki, Grzegorz. 2013. The State of Rural Sociology as Presented in Four Periodicals – Rural Sociology, *Sociologia Ruralis*, *Journal of Rural Studies*, *Eastern European Countryside*. *Eastern European Countryside*. 19: 9-27.
- Lapping, Mark, B. 2006. Rural Policy and Planning. Pp. 10-122. In Cloke, Paul, Terry Marsden and Patrick Mooney (eds.). *Handbook of Rural Studies*. Sage Publications. ISBN 978-0-7619-7332-4.
- Woods, Michael. 2011. Regulating the Rural. Pp. 231-263. In Woods, Michael. *Rural*. Rotledge.
- Delín, Miloslav. 2009. Politiky regionálního rozvoje a zemědělské politiky. Pp. 246-252. In Klímová, Viktorie (ed.). XII. *Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků z kolokvia konaného v Bořeticích 17.-19. června 2009*. Brno: MU.
- Kol. 2002. Budoucnost venkova ve velké Evropě. Pp. 73-79. In: *Tvář naší země – krajina domova. Sborník příspěvků ke konferenci Tvář naší země*. Praha: Průhonice.

Film:

- f) EU. 2014. *Udržovat život na venkově*. Europe's Common Agricultural Policy. Taking Care of Our Roots. 2014. <https://www.youtube.com/watch?v=vyBeoY9D9Is>
- g) Hníková, Erika. 2005. *Sejdeme se v Eurocampu*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1181687252-sejdeme-se-v-eurocampu>

Venkov jako místo k životu a způsob života, venkov jako „problém“

Povinná: *position papers na 25. 11. 2018*

16. Kučera, Zdeněk, Magdalena Kašková. 2016. Utváření domova ve změněné krajině pohraničí Česka. Pp. 28-42. In Kolajová, Kristýna L. (ed.). *Domov a krajina*. Obec širšího společenství českých unitářů.
17. Librova, Hana. 1996. Decentralizace osídlení – vize a realita. Část první: vize, postoje k venkovu a potenciální migrace v ČR. *Sociologický časopis*. 32(3): 285-297.
18. Woitsch, Jiří. 2008. Ta naše chaloupka česká. Proměny mýtu lidové architektury. *Dějiny a současnost – kulturně historická revue*. 30(6):30-33.
19. Pospěch, Pavel, Miloslav Delín, Daniela Spěšná. 2009. Quality of Life in Czech Rural Areas. *Agricultural Economics*. 55(6): 284-295.

Doporučená:

- Woods, Michael. 2011. Living in the Rural. Pp. 162-199. In Woods, Michael. *Rural*. Rotledge.
- Blažek, Bohuslav. 2006. Venkov mezi prehistorií a posthistorií. *Teologie & Společnost*. 2: 30-32.
- Little, Jo. 2006. Gender and Sexuality Pp. 365-378. In Rural Communities. In Cloke, Paul, Terry Marsden and Patrick Mooney (eds.). *Handbook of Rural Studies*. Sage Publications. ISBN 978-0-7619-7332-4.
- Cílek, Václav. 2007. Pp. 379-397. In Zapletalová, Veronika. *Chatařství – Summerhouses*. Brno: ERA.

Film:

- h) Moravec, Vojtěch. 2011. *Vesnice roku*. https://www.youtube.com/watch?v=f_cm0Oe6_Ds
- i) MMR ČR. *Ministryně Šlechtová vyhlásila v Luhačovicích vítěze soutěže Vesnice roku 2016*. <https://www.youtube.com/watch?v=n2dJlhM5uo8>
- j) Vorel, Tomáš. 2012. *Cesta do lesa*. <https://www.youtube.com/watch?v=uQ1TA-N3jEU>

Další doporučená četba:

- Blažek, Bohuslav. 1998. *Venkov, města, média*. Praha: SLON. ISBN 80-85850-59-1.
- Blažek, Bohuslav. 2004. *Venkovy: Anamnéza, diagnóza, terapie*. Brno: ERA. ISBN 80-86517-90-X.
- Blažek, Jiří, David Uhlíř. 2011. *Teorie regionálního rozvoje: Nástin, kritika, interpretace*. Praha: Karolinum.
- Daněk, Petr. 2014. *Geografické myšlení: úvod do teoretických přístupů*. Brno: MU.
- Rottová, Hana, Petr Slinták. 2013. *Venkov v českém filmu 1945–1969: Filmová tvář kolektivizace*. Praha: Academia.
- Majerová, Věra. 2003. *Sociologie venkova a zemědělství*. Praha: ČZU. ISBN 80-213-0651-3.

Další doporučené filmy:

- Kachyňa, Karel. 1967. *Noc nevěsty*. <https://ulozto.cz/!JsqHpeu51/noc-nevesty-avi>
- Novák, Ivo. 1962. *Zelené obzory*. <https://ulozto.cz/!gk8pL17ROTSz/zelene-obzory-cesky-film-1962-mp4>
- Rouquier, Georges. 1940. *Farrebique*. <https://ulozto.cz/!tsB7smApbl19/farrebique-georges-rouquier-1946-xvid-dvd-cirlotrip-avi>